

Friluftsrådenes Landsforbund

Eyvind Lychesv 23 B, 1338 SANDVIKA

www.friluftsrad.no

Tlf 6781 5180, post@friluftsrad.no

Bankkonto 7874 05 76495, Organisasjonsnr 971 262 826

Kulturdepartementet

Deres ref:

Vår ref: 112

Dato: 31. mars 2017

INNSPILL OM EGENORGANISERT AKTIVITET – BRUK AV SPILLEMIDLER

Friluftsrådenes Landsforbund (FL) viser til innspillmøte om egenorganisert aktivitet 27. mars og vårt innspill der. Vi vil gjerne utdype våre momenter gjennom dette brevet.

Et viktig initiativ

Vi vil gjerne berømme Kulturdepartementet for å ta opp spørsmålet om hvordan legge til rette for økt aktivitet i befolkningen gjennom å stimulere til egenorganisert aktivitet. En fanger med dette opp viktige samfunnsutfordringer knytta til at for stor del av befolkningen ikke tilfredsstillende minimumsanbefalingene om fysisk aktivitet. Og en møter og bygger på trender som viser at en voksende andel av befolkningen driver og ønsker å drive fysisk aktivitet som egenorganisert aktivitet, jf Breivik og Rafoss sin analyse av data fra Norsk Monitor. «Fjertoft-utvalget» peker på mange av de samme utfordringene og utviklingstrekkene.

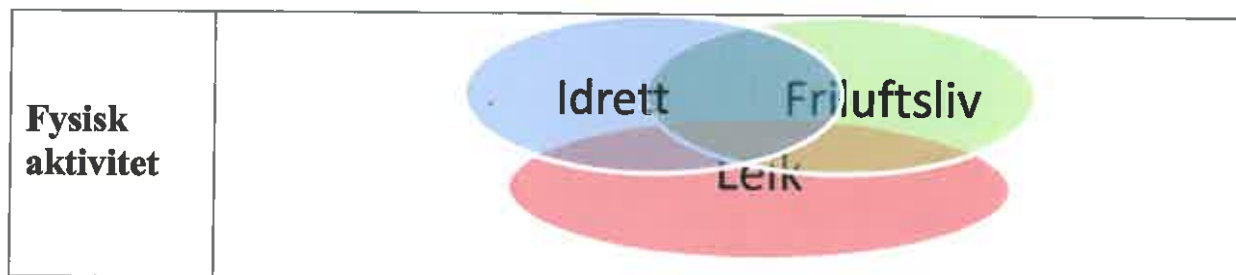
Definisjonsmakt, lov og forskrift

Grunnlaget for fordeling av spillemidlene ligger i Lov om pengespill, der det heter at 64 % fordeles til «idrettsformål». Det heter altså at midlene skal fordeles til idrettsformål – ikke til fysisk aktivitet. Videre angis det gjennom Forskrift hvordan idrettens andel skal fordeles, og listes i §3 opp de tre hovedformålene:

- utbygging av idrettsanlegg
- midler til Norges idrettsforbunds administrasjon og viktige arbeidsoppgaver
- midler til andre idrettsoppgaver og formål som departementet finner berettiget stønad.

Det siste punktet åpner for å støtte tiltak som egenorganisert fysisk aktivitet og friluftsliv, og departementet har et handlingsrom til å kunne gjøre endringer og prioriteringer her. Likevel mener FL at gjennomgripende endringer for å bruke spillemidlene til å ivareta befolkningens aktivitetsbehov fordrer at Lov og Forskrift endres.

I denne sammenheng vil vi problematisere bruke av begrepet «idrett». Det er gjennomgående «idrett» som brukes i Lov og Forskrift om spillemidler, mens en ellers i samfunnet er opptatt av fysisk aktivitet. I bestemmelsene om tilskudd til anlegg brukes betegnelsen «idrett og fysisk aktivitet» - som om dette var to likestilte og forskjellige ting. I vår begrepsforståelse er «fysisk aktivitet» det overordna begrepet og en samlebetegnelse på idrett, friluftsliv og lek, der disse er sterkt overlappende. Skjematisk kan det tegnes opp slik (jf også st meld nr 41 (1991-92) «Idretten – folkebevegelse og folkeforlystelse», s 42):

Krevende å stimulere de minst aktive til mer fysisk aktivitet

FL mener det er viktig for alle som tilrettelegger for fysisk aktivitet å erkjenne at det er krevende å nå de gruppene som trenger det mest – dvs de som er minst aktive i utgangspunktet. Ofte vil det være en kombinasjon av anlegg og fysisk tilrettelegging med stimulerings- og aktivitetstiltak som trengs og gir effekt. Det krevende spørsmålet er hvordan skal vi tilrettelegge samfunnet slik at folk får lyst til å være i aktivitet. Hvordan skal vi skape en barndom der det igjen er en utfordring å få barn inn fra spennende og varierte uteaktivitet i grenselandet mellom leik, idrett og friluftsliv?

En ydmyk tilnærming der vi erkjenner at vi til tross for årlig bruk av ca 2,5 milliarder av spillemidlene til anlegg og tiltak for å fremme fysisk aktivitet, likevel ikke er i nærheten av målene for minimum fysisk aktivitet, bør føre til kreative prosesser og gjennomgripende vurderinger av nåværende opplegg og regelverk. Vi er gjerne med på slike åpne prosesser.

Friluftsliv løser neppe alle utfordringer, men vi mener økt vektlegging av friluftsliv er en del av svaret. Ut fra vårt ståsted vil vi vektlegge disse mulighetene i resten av brevet.

Behovsvurderinger ved prioritering av spillemidler

Søknads- og prioriteringsopplegget for fordeling av spillemidler til anlegg favoriserer den organiserte og regelbundne idretten. De har ressurser til å utarbeide søknader, de har gjennom idrettsrådene en sterk formell påvirkning av kommunenes prioriteringer av spillemiddelsøknader og idrettskretsene har en tilsvarende posisjon når fylkeskommunene gjør sine prioriteringer. Vi hører stadig om eksempler der kommunene fraskriver seg sitt ansvar for helhetlig vurdering og ensidig følger idrettsrådets prioriteringer.

Noen konkrete oppfølgingspunkter:

- Kommunenes planer for fysisk aktivitet (leik, idrett og friluftsliv) må på en helt annen måte enn i dag ha en kartlegging av status og vurdering av anleggsbehov for hele befolkningen. Kulturdepartementet bør utvikle veiledningsmateriale.
- Kulturdepartementets og fylkeskommunenes veiledning om spillemiddelordningen må i langt større grad omfatte også organisasjoner utenom den organiserte idretten.
- Kommunenes ansvar for å ivareta aktivitetsbehovet for hele befolkningen gjennom å fremme egne søknader og bistå grupper utenom idretten med å utarbeide søknader må tydeliggjøres.
- Kommunenes helhetsansvar for befolkningen ved prioritering av spillemiddelsøknader må understrekes.
- Det må formaliseres at andre relevante organisasjoner i tillegg til idrettsrådene blir hørt før kommunene vedtar sin prioritering av spillemiddelsøknader, og tilsvarende må fylkeskommunene høre relevante organisasjoner i tillegg til idrettskretsen.

Gjennomgang av spillemiddelberettiga anleggstyper og hvem som kan søke

Vi mener det trengs en grundig gjennomgang av hvilke typer anlegg som er søknadsberettiga og hvem som kan søke om spillemidler. Etter vårt syn er anleggstyper og søknadsberettiga organisasjoner i dag i alt for stor grad knytta opp til tradisjonell organisert idrett.

For friluftsliv viser vi til de innspill som er sendt fra Norsk Friluftsliv, Den Norske Turistforening og FL om endringer for å ivareta friluftsliv bedre. Vi er særlig opptatt av turruter (merking og skilting) blir en ny tilskuddsberettiga anleggskategori.

Vi er også spørrende til de begrensinger som ligger i hvilke typer anlegg som friluftsrådene kan søke om støtte til. På en rekke av de friluftsområdene som friluftsrådene forvalter på vegne av sine medlemskommuner, er det aktuelt å tilrettelegge for eksempelvis sandvolleyball, men da må Friluftsrådet få en annen organisasjon eller kommunen til å søke. Det er ulogisk og unødvendig byråkratisk.

Fem av seks store folkeaktiviteter er friluftslivsrelaterte

I tillegg til styrketrening, er det fotturer i skog og mark, i skog og fjell, jogging, sykling og skigåing som er de store folkeaktivitetene som befolkningen driver gjennom hele livet. Det bør innebære at vi på en helt annen måte legger til rette for at også barn og unge i dag får introduksjon til og opplæring i grunnleggende friluftslivsferdigheter. Videre bør konsekvensen være at en vektlegger at alle kommuner og lokalsamfunn har områder og anlegg for disse store folkeaktivitetene.

Det har de siste ti-årene foregått en massiv anleggsutbygging som har ført til at en større andel og flere typer organisert idrett drives innendørs. Det er viktig å erkjenne at vi aldri kan bygge nok haller og andre innendørsanlegg til at behovene for fysisk aktivitet løses der. Barn og unge trenger å vende seg til og lære å være ute i all slags vær til alle årstider. Det å beherske og helst trives i aktivitet i norsk natur er en forutsetning for et aktivt liv.

Våre konkrete prioriterte forslag

På innspillmøte mandag trakk vi fram disse 4 hovedpunktene som vi prioriterer nå:

1. Turruter som ny stønadsberettiga anleggskategori

Vi viser til resultater og erfaringer fra Turskiltprosjektet der ca 25.000 km med turruter er skilte og merka. Det er viktig for trygg ferdsel og stimulerer nye brukere. Når prosjektperioden om finansiering fra Gjensidigestiftelsen nå er over, og det viktig at dette vellykka tiltaket videreføres på permanent basis.

2. Utstyrsbaser for gratis utlån

Det er viktig at alle, men særlig barn og unge, kan prøve ut nye aktiviteter og tilegne seg ferdigheter i et bredt spekter av aktiviteter. For mange, med de fattigdomsproblemer vi nå er kjent med i samfunnet, setter privatøkonomien grenser for slik allsidig aktivitet. Det er viktig å få prøve ulike typer skiaktiviteter, overnatting ute, padling mm uten at en må kjøpe relativt dyrt utstyr bare for få gangers bruk. Det er et poeng i seg sjøl at ungdom har trukket fram slike muligheter av utstyrsutlån som et viktig tiltak.

3. Friluftsporter

Friluftsporter er nærfriluftsområder tilrettelagt for aktivitet, naturopplevelser og med sosiale møteplasser. De er fullverdige nærfriluftsområder, men fungerer samtidig som innfallsport til større friluftsområder. Sognsvannsområdet er et godt eksempel. Enkeltelementer i en Friluftsport er stønadsberettiga i dag, men vi ønsker en mer helhetlig stønadsordning for Friluftsporter.

4. Styrk tilskuddsordningen til friluftslivsaktivitet for barn og unge, herunder voksne inaktive.

Introduksjon til og opplæring i grunnleggende friluftsliv for barn og unge er viktig. Det er viktig for fysisk aktivitet i oppveksten, og for å legge grunnlag for fysisk aktivitet gjennom hele livet, jf de store folkeaktivitetene. Friluftsskolen i regi av DNT og FL, som planlegges med over 200 friluftsskoler og drøyt 4.500 plasser, er vårt viktigste enkelttiltak.

Ny paraplyorganisasjon?

Vi ser at det som del av gjennomgangen skal vurderes oppretting av en ny paraplyorganisasjon for egenorganisert aktivitet – og kanskje andre som nå ikke er tilknyttet en paraplyorganisasjon? En organisasjon for det egenorganiserte kan ses som et paradoks – og kan «tvinge» det egenorganiserte inn i rammer som går ut over kvalitetene og fordelene ved nettopp det egenorganiserte. I utgangspunktet er vi spørrende til om det er hensiktsmessig med et statlig initiativ til en slik ny paraplyorganisasjon, og frykter en kostnadskrevenende byråkratisering. Vi mener at myndigheter nasjonalt, regionalt og lokalt uansett må vurdere en helhet, og har et ansvar for å ivareta så vel organisert som egenorganisert aktivitet.

Resultater

Vi starta brevet med å berømme departementet og statsråden for å sette disse utfordringene på dagsorden. Kunnskap dokumentert gjennom flere ferske forskningsrapporter om befolkningens aktivitetsmønster og ønsker, samt en rekke innspill, viser at tida er moden for å gjøre endringer. FL forventer at vi ser endringer allerede ved årets hovedfordeling av spillemidler og ved utvikling og endringer i regelverket for spillemidler til anlegg i år.

Vennlig hilsen

Friluftsrådernes Landsforbund

Morten Dåsnes

Daglig leder